

Rekabet Kurumu Başkanlığından;

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2021-3-056 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 21-61/872-429
Karar Tarihi : 16.12.2021

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Birol KÜLE
Üyeler : Şükran KODALAK, Hasan Hüseyin ÜNLÜ,
Ayşe ERGEZEN, Cengiz ÇOLAK

B. RAPORTÖRLER: Mesut MORGÜL, Yunus Salih YİĞİT, Beyza BAHADIRHAN

C. BİLDİRİMDE

BULUNANLAR : CİMER'e yapılan 12 adet başvuru
(.....)

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILAN : Petkim Petrokimya Holding A.Ş.
Siteler Mahallesi Necmettin Giritlioğlu Cad. No:6/1
SOCAR Türkiye Aliğa Yönetim Binası Aliğa/İzmir

- (1) **E. DOSYA KONUSU:** Petkim Petrokimya Holding A.Ş.'nin termoplastik ürün fiyatlarında ciddi oranda artış yaptığı iddiası.
- (2) **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi'ne (CİMER) yapılan ve ilgisi nedeniyle Rekabet Kurumu'na (Kurum) yönlendirilerek Kurum kayıtlara intikal eden başvurular genel itibarıyla Petkim Petrokimya Holding A.Ş.'nin (PETKİM) termoplastik hammadde fiyatlarında yüksek oranda artış olduğu iddiasına ilişkindir. Bu başvurularda; plastik hammadde fiyatında yaşanan aşırı fiyat artışından üretici konumundaki PETKİM'in ve hammadde ithalatçılarının yüksek gelir elde ettiği, hammadde fiyatındaki artışların, bu hammaddeleri üretimlerinde kullanan firmaların maliyetlerini etkilediği, hammadde üreticilerinin Dolar ve Euro kurlarının düştüğü dönemlerde fiyatlarını artırarak iç piyasada enflasyonu yükselttikleri, PETKİM'in hammadde üretiminde sahip olduğu konumun etkisiyle 2021 yılının Ocak-Şubat döneminde fiyatlarında %100 zam uyguladığı ifade edilmiştir.
- (3) Başvuruların bir kısmı ise ambalaj üreticileri tarafından yapılmış olup, bunların ortak noktasını PETKİM'in hammadde fiyatlarında sürekli ve orantısız bir şekilde gerçekleştirdiği artışların ambalaj sektörünü zor durumda bıraktığı yönündeki iddialar oluşturmaktadır. Fiyat artış oranları ve tutarlarına ilişkin iddialarda; PETKİM'in hammadde fiyatlarına her hafta 100-200 Dolar zam yaptığı, plastik ambalaj sektörünün ana hammaddesi olan polietilen alanında PETKİM'in tekel benzeri bir konumda olduğu ve üç ay içerisinde fiyatlarında %73'e varan artış uyguladığı, 2020 yılının Kasım ayından 2021 yılının Şubat ayına kadar hammadde fiyatlarını ciddi oranda artırdığı, konumu nedeniyle %140 oranında fiyat artışı uyguladığı ifade edilmiştir.
- (4) Son olarak, plastik profil üretimi ile işgal eden bir firma tarafından yapılan CİMER başvurusunda özetle; Polivinil Klorür (PVC) hammadde tedarikinde ciddi sıkıntılar yaşandığı, 2020 yılı Mayıs ayında 800 Dolar/ton olan hammadde fiyatının 2020 yılı Aralık ayı itibarıyla 1.750 Dolar/ton seviyesine yükseldiği, PVC hammaddesinin

ülkemizdeki tek üreticisinin PETKİM olduğu ancak PETKİM'in piyasa ihtiyacının yalnızca %20'sini karşılayabildiği, kalan PVC hammadde ihtiyacının yurt dışından karşılanmak zorunda kalındığı, PVC ithalatını gerçekleştiren kısıtlı sayıdaki firmanın da ürünlerini piyasaya sunmadıkları ve fiyatları yükselttikleri iddia edilmiştir.

- (5) **G. DOSYA EVRELERİ:** CİMER'e yapılan ve ilgisi nedeniyle Rekabet Kurumuna (Kurum) yönlendirilerek Kurum kayıtlarına intikal eden başvurularda, PETKİM'in termoplastik ürün fiyatlarında ciddi oranda artış yaptığı iddia edilmiştir. Mezkûr başvurular, Rekabet Kurulu'nun (Kurul) 26.08.2021 tarihli toplantısında görüşülmüş ve 21-40/593-M sayılı karar ile PETKİM hakkında 4054 sayılı Kanun'un 40. maddesinin birinci fıkrası uyarınca önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir. Önaraştırma sürecinde; PETKİM'de 05.10.2021 tarihinde yerinde inceleme yapılmıştır. Önaraştırma süreci sonunda düzenlenen 03.11.2021 tarih ve 2021-3-056/ÖA sayılı Önaraştırma Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.
- (6) **H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda, PETKİM hakkında soruşturma açılmasına gerek olmadığı ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. Hakkında Önaraştırma Yapılan Teşebbüs: PETKİM

- (7) PETKİM, Türkiye'nin ilk petrokimya tesisi olarak 1965 yılında kurulmuş olup 1970 yılında Yarımca Kompleksi'ndeki beş fabrikası ile üretime başlamıştır. Yarımca Kompleksi'nde gerçekleşen ilave yatırımların ardından, 1985 yılında dönemin modern teknolojileri ışığında optimum kapasiteyle üretim yapmak üzere Aliğa Kompleksi işletmeye alınmıştır. PETKİM, mevcutta 15 ana üretim tesisi ve altı yardımcı tesis ile faaliyet göstermektedir.
- (8) PETKİM'in sermaye yapısında yer alan %51 oranındaki kamu hissesi "blok satış" yöntemi ile özelleştirmeye ilişkin ihale süreci sonunda 30.05.2008 tarihinde SOCAR&Turcas Petrokimya A.Ş.'ye devredilmiştir. Turcas'ın ortaklıktan ayrılması sonucu şirketin unvanı SOCAR Turkey Petrokimya A.Ş. (SOCAR Türkiye) olarak tadil edilmiştir. Böylece PETKİM, söz konusu özelleştirme süreci sonucunda SOCAR Türkiye bünyesine katılmıştır. PETKİM'in %49 oranındaki hissesi Borsa İstanbul'da işlem görmektedir.
- (9) PETKİM'in de içinde bulunduğu grup şirketlerinin çatı şirketi SOCAR Turkey Enerji A.Ş.'dir (STEAŞ). STEAŞ'ın %100 hissedarı, Azerbaycan Devlet Petrol Şirketi (State Oil Company of Azerbaijan Republic) olan SOCAR'dır.

I.2. Yerinde İncelemede Elde Edilen Bilgi ve Belgeler

- (10) Önaraştırma kapsamında 05.10.2021 tarihinde PETKİM'de yerinde inceleme gerçekleştirilmiş olup, elde edilen belgelere aşağıda yer verilmiştir.
- (11) 14.09.2021 tarihinde YÖNETİM OFİSİ e-posta hesabından şirket üst yöneticilerine gönderilen "Q&A_2020 Yılı Petkim Olağan Genel Kurul Toplantısı" konulu e-postada:

"14. COVID'in Petkim operasyonlarına etkisi ne olmuştur? Petkim 2021 yılında hedeflediği karlılığa ulaşabilecek mi?"

Petkim yönetimi olarak salgının başlangıcı ile birlikte zaman kaybedilmeden bir Kriz Yönetim Ekibi oluşturulmuş, iş sürekliliğini sağlamak amacıyla gerekli tedbirler uygulamaya konulmuştur. Buna göre uzaktan ve vardiyalı çalışma sistemleri ile sahada ve ofiste çalışan personel sayısı azaltılmış, periyodik sağlık kontrolleri ve ofis dezenfeksiyonu artırılarak salgının personel üzerindeki etkisi sınırlandırılmıştır. Diğer

yandan senaryo analizleri ile salgının olası etkileri tespit edilmiş ve ticaret tarafında da gerekli tedbirler alınmıştır. Sonuç olarak özellikle STAR'ın aralıksız nafta tedarikinin de katkısı ile Petkim üretiminde herhangi bir kesintiye gitmemiş ve tam kapasite ile üretime devam etmiştir. Bu nedenle COVID'in Petkim üzerinde önemli bir etkisi olmamış ve 2021 karlılığı rekor seviyelere çıkmıştır.”

ifadeleri yer almaktadır.

- (12) 04.10.2021 tarihinde (.....) tarafından şirket çalışanlarına gönderilen “Piyasa Değerlendirme Sunumu” konulu e-postanın ekinde yer alan “2021-40 Pazarlama.pptx” adlı dosyada aşağıdaki ifadeler yer almaktadır:

“PE Fiyatları Yön Arayışında

- Türkiye’de PE oyuncuları, Orta Doğulu tedarikçilerden Ekim ayı tekliflerini beklerken, fiyatlar istikrarlı. Tüm türlerde bulunabilirlik sınırlı
- Türkiye’de AYPE fiyatları daha da yükselirse, Avrupalı satıcılar için Türkiye pazarına teklif vermek cazip olabilir.
- Yüksek maliyetler ve artan talep, Çin’de ithal AYPE fiyatlarını 5 ayın en yüksek seviyesine taşıdı.
- Rusya’da AYPE fiyatları, bakım sezonunda arz sıkışık olduğundan fiyat aralığının üst sınırında yükseldi.

PP Fiyatları Yükselişini Sürdürüyor

- Türkiye’de PP fiyatları yükselmeye devam ediyor.
- Orta Doğu menşeli yeni teklifler henüz piyasada duyulmadı, ancak tüccarlar şimdiden yüksek fiyatlara satış yapıyor.
- Artan enerji maliyetleri, daha yüksek navlun oranları ve nakliyede yaşanan uzun gecikmeler, PP fiyatlarına önemli ölçüde yukarı yönlü baskı uyguluyor.
- Avrupa’da üreticiler PP fiyatları yükseltmeye, alıcılar buna direnmeye çalışıyor.

PVC Fiyatları Yükseliş Eğilimi Devam Ediyor

- Avrupa’da PVC piyasası, çeşitli üretim kısıtlamaları ve düşük ithalat - küresel darlık nedeniyle gergin olmaya devam ediyor.
- İnşaat talebi sağlıklı, ancak özellikle kış mevsimi sert geçerse, kış boyunca bir miktar mevsimsel yavaşlama olması muhtemel.
- PVC fiyatları, devam eden piyasa sıkışıklığı ve artan enerji maliyetleri nedeniyle hâlihazırda rekor seviyelere ulaşan Ekim ayı için daha güçlü.
- ABD’deki tedarik/üretim kesintileri nedeniyle Meksika’dan ithal edilen kargoların azalması bekleniyor.
- Türkiye’de ve tüm dünyada yaşanan sıkışıklığın ortasında Türkiye’de yükselmeye devam etti. Avrupa menşeli ürünlerin Ekim ayı teklifleri minimum CIF/CFR. 2.200 \$/ton.

Çin’in Enerjide 'ikili kontrol' Politikası Enerji Yoğun Bölgelerde Petrokimya Üretimini Aksatıyor

- Çin’in Enerjide 'ikili kontrol' politikası, toplam enerji tüketimi hacmini ve yoğunluğunu (birim GSYİH başına enerji tüketimi) sınırlamayı amaçlıyor.

- Bir dizi petrokimyanın üretimi, çeşitli eyaletlerde işletme oranlarında indirim politikalarının uygulanmasından sonra, aniden düştü ve fiyat dalgalandı.
- Bu arada, hızla yükselen kömür fiyatları, daha da ciddi elektrik kesintilerine neden olarak kimyasal üretim kesintilerine yol açtı.
- Polistiren ürününden sonra en fazla etkilenen ürün %51 ile LDPE oldu.

- (13) PETKİM (.....)'un telefonunda yapılan incelemede elde edilen 25.12.2020 tarihli WhatsApp konuşmasında (.....) tarafından iletilen mesajlara aşağıda yer verilmiştir:

(.....)

"Hammaddelerimizin büyük çoğunluğunun fiyatı Dolar bazlı. Buna karşılık hemen hemen tüm ürün satış fiyatlarımız da Dolar endeksli belirleniyor. Dolayısıyla operasyonlarımız açısından Doların değer kazanmasının bizi olumsuz etkilediğini söyleyemeyiz. Hatta hammadde haricindeki maliyetlerimizin büyük bölümünün TL bazlı olduğunu düşünürsek, operasyonel açıdan tam tersi bir sonuç verdiğini ekleyebilirim. Bunun dışında doların TL karşısında aşırı hareketli olduğu dönemlerde petrokimya ürünlerinin ithalatı azalma eğilimi gösteriyor ve bu da Petkim'in iç piyasadaki gücünü artırıyor."

- (14) PETKİM çalışanı (.....) tarafından şirket çalışanlarına gönderilen 19.3.2021, 18.6.2021, 27.7.2021, 9.4.2021, tarihli ve "Günlük Koordinasyon Toplantı Tutanakları" başlıklı e-postalarda yer alan ifadelere aşağıda yer verilmiştir:

"PP: Fiyatlar Çin'de 1300 USD, Türkiye'de 1900 USD. Önümüzdeki günlerde fiyatlar aşağı eğilimli olacaktır. Fiyatları 150-170 USD düşürülmüştür. Satış fiyatı 1850 USD."

"PVC: Fiyatlar 150 USD geri çekilmiştir. Talep azdır"

"Aype: Fiyat artışı hedeflenmekteydi, zayıf talep nedeniyle ertelenmiştir."

"Meg: Çin'deki 130 usd lik düşüş buradaki fiyatların da geriye çekilmesine sebep olmuştur."

"PA: Fiyatlar yükselmiştir. Nisan fiyatları 1350-1400 Usd seviyelerine çekilecektir"

"PA: Önümüzdeki ayın planına uygun olarak 50 usd . İran'dan gelen ürünlerde azalma olduğu ve fiyatları arttırdıkları için bizde de zam yapılmıştır."

"HDPE, Aype ve PP: Fiyat inişleri durmuştur. Beklentimiz önümüzdeki bayram sonrasında itibaren fiyatların yukarı yönlü hareket etmesidir."

"PVC: Fiyat düşüşlerinin Ağustos'a kadar devam etmesi beklenmektedir."

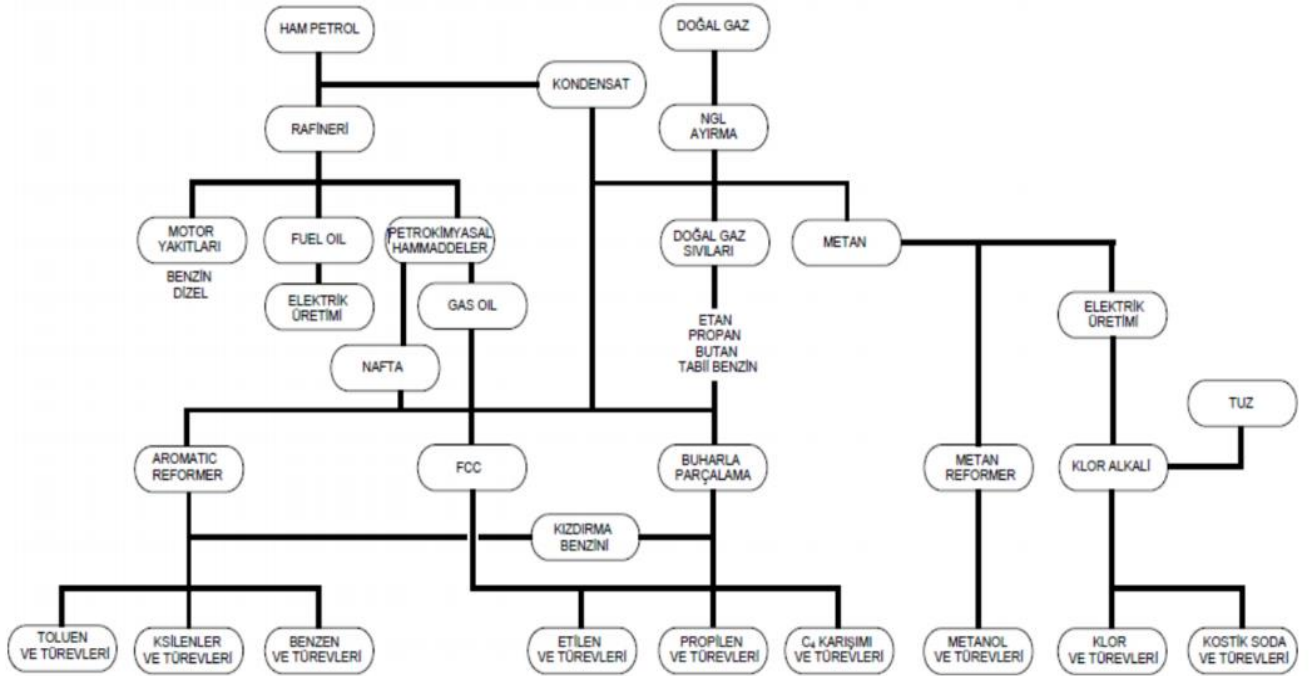
I.3. İlgili Pazar

I.3.1. Petrokimya Sektörü Hakkında Genel Bilgi

- (15) Petrokimya sektörü, petrol rafineri ürünleri ve doğal gazdan başlayarak plastik, lastik ve elyaf hammaddeleri ve diğer organik ara mallar üreten geniş bir üretim yelpazesine sahip, büyük ölçekli, sermaye ve teknoloji yoğun bir sanayi koludur. Ambalaj, elektronik, otomotiv, inşaat, tekstil ve tarım gibi birçok sektöre girdi sağlamaktadır.
- (16) Petrokimyasalların üretiminin birincil hammaddesi petrol ve doğal gazdır. Petrol ve doğal gazın rafinerilerde işlenmesi neticesinde ortaya çıkan ara ürünlerden metan, etan gibi hafif hidrokarbon bileşikleri ve nafta, gasoil gibi ağır hidrokarbon bileşikleri

oluşmaktadır. Ham petrol; atmosferik basınç altında kademeli distilasyon yöntemi ile ayrıştırılarak ve/veya parçalama yöntemi ile hidrokarbon moleküllerini parçalayarak petrol ürünlerine dönüştürülmektedir.

- (17) Bu türev ürünler başlıca; sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG), benzin, nafta, kerosin, dizel oil, luboil, fuel oil, gres yağı, parafin vakslar ve bitümandir. Doğal gazın ayrıştırılması ile de metan, etan, propan, nafta elde edilmektedir. Ham petrolün rafinerilerde arıtılması ve işlenmesi sonucunda, ortalama olarak %43 benzin, %18 fuel oil ve motorin, %11 LPG, propan veya propanbütan karışımı, %9 jet yakıtı, %5 asfalt ve %14 diğer ürünler elde edilmektedir.
- (18) Petrokimyasallar hızla küresel petrol tüketiminin en büyük itici gücü haline gelmektedir. Petrokimya ürünlerinin, 2030 yılına kadar petrol talebindeki büyümenin üçte birinden fazlasını ve 2050'ye kadar ise yarısını oluşturması beklenmektedir.
- (19) Petrokimya sektörünün başlıca hammadde kaynakları ve üretim şeması aşağıda gösterilmektedir:

- (20) Temel hammadde olan nafta ham petrolün atmosferik koşullarda damıtılması sırasında elde edilen (30-170°C) renksiz, uçucu ve yanıcı sıvı hidrokarbon karışımlarına verilen addır. Nafta kimyasal olarak parafinik, naftenik ve aromatik hidrokarbonlardan oluşmaktadır. Nafta yaygın olarak solvent (çözücü) ve diğer maddelerin üretildiği bir ara ürün olarak kullanılmaktadır.
- (21) Petrokimyanın ilk ortaya çıkışı 1920 ile 1925'li yıllara dayanmaktadır. Petrokimyanın tüm dünyada yaygınlaşması ise İkinci Dünya Savaşı'nda, sentetik kauçuk ve patlayıcı maddeler için kullanımının artmasıyla gerçekleşmiştir. Plastik ve kauçuk sektörleri petrokimya endüstrisinin asıl gelişimini sağlayan iki önemli sektördür. Otomobil satışlarının artması kauçuk üretimini artırmış; plastik maddeler ise hemen hemen tüm sektörlerde yaygın olarak kullanıldığından bu sektörlerin büyümesi ile doğru orantılı olarak petrokimya üretimi de önemli ölçüde artış göstermiştir. Kimya sektöründe olduğu gibi Çin, dünyanın en büyük petrokimya üreticisi ve tüketicisi konumunda

bulunmaktadır. ABD ise kaya gazının avantajı ile dünyanın en büyük etilen işlemcisi durumundadır.

- (22) Petrokimya sanayi Türkiye'ye 1960'lı yıllarda gelmiş ve kısa sürede hızlı bir gelişim göstermiştir. Sektör ülkemizdeki toplam kimyasal üretiminin %25'ini temsil etmektedir. 1965 yılında, ülkede petrokimya sanayinin geliştirilmesi amacıyla PETKİM kurulmuştur. Günümüzde PETKİM Alağa Kompleksinde toplam 1,903 milyon ton kapasite ile termoplastik ürünleri (AYPE, PVC, YYPE ve PP), elyaf hammaddeleri (ACN, PTA ve MEG) ve diğer petrokimyasal ürünler (Etilen, Benzen, PA, Gaz Klor, VCM) üretilmektedir. Türkiye petrokimya pazarı %11'lik büyüme hızı ile dünyanın en hızlı büyüyen pazarlarından birisidir. Türkiye'nin petrokimya sektöründeki büyüme hızı GSYH'daki büyüme hızının yaklaşık iki katı düzeyindedir. Sektördeki büyüme hızı yüksek olmasına rağmen, Türkiye petrokimya endüstrisi henüz pazar doygunluğuna erişememiştir. Türkiye'de kişi başına plastik tüketimi 45 kg/yıl iken ABD, Kanada ve batı Avrupa ülkelerinde bu oran 70-90 kg/yıl arasında değişmektedir.
- (23) Polietilen, polipropilen gibi ürünlerin bulunduğu plastik ve kauçuk ürünlerin 2019 yılındaki dünya ticareti 828 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. En fazla ticareti yapılan ürün grubu, polietilen başta olmak üzere 80,7 milyar dolarlık hacmi ile etilen polimerleridir. 2015 yılında 6,9 milyar dolar olan Türkiye'nin plastik sektöründeki net ithalatı 2019 yılında 5,3 milyar dolara düşmüştür. Buna rağmen Türkiye, dünyadaki net ithalatçı sıralamasında 7. ülke olarak ön plana çıkmaktadır. Propilen polimerlerinde dünyanın en büyük üçüncü ithalatçısı olan ülkemiz, polipropilen ithalatında ise ikinci sıradadır. Kauçuk sektöründe de Türkiye hammaddenin neredeyse tamamını ithal etmektedir. Ancak sahip olduğu güçlü otomotiv ve lastik sektörü sayesinde hammaddeyi işleyerek, ithal ettiğinden fazlasını ihraç edebilmektedir.

1.3.2. İlgili Ürün Pazarı

- (24) PETKİM farklı gruplar altında (Termoplastikler, Elyaf Hammaddeleri, Aromatikler, Olefinler ve Diğer Ürünler) çok sayıda hammaddenin üretimini gerçekleştirmektedir. Söz konusu ürün grupları gerek üretim şekli gerekse kullanılan sektörler bakımından farklılık arz etmektedir. Aşağıdaki tablolarda yer alan kullanım alanlarının farklılığı ve PETKİM'in ürünleri farklı fabrikalarda ürettiği göz önüne alındığında Elyaf Hammaddeleri, Aromatikler, Olefinler ve Diğer Ürünler ürün gruplarının başvuru konusunu oluşturan "Termoplastikler ürün grubuna" ikame olmadığı değerlendirilmektedir.

Tablo 1: Termoplastikler Grubu

Ürün Adı		Kullanım Alanları
POLİPROPİLEN	PP	Örtü çuval, halı ipliği, ip-halat, masa örtüleri, peçete, paspas, keçe, hortum, kalorifer borusu, balık ağı, fırça, battaniye, mobilya ve medikal ürünlerde kullanılmaktadır.
ALÇAK YOĞUNLUK POLİETİLEN	AYPE	Torba, sera örtüsü, film, kablo, oyuncak, boru, şişe, hortum, ambalaj, su konteyner, köpük levha, köpük boru ve laminasyonda kullanılmaktadır.
YÜKSEK YOĞUNLUK POLİETİLEN	YYPE	Ambalaj filmi, altyapı ve su boruları, şişe, meşrubat kasası, oyuncak, benzin deposu, bidon, medikal ürünlerde, kimyasal konteyner ve bahçe eşyalarında kullanılmaktadır.
POLİVİNİL Klorür	PVC	Boru, pencere - kapı doğrama, panjur, kablo, şişe, yapı malzemeleri, ambalaj film, yer karosu ve serum torbalarında kullanılmaktadır.

Kaynak: PETKİM Cevabi Yazı

Tablo 2: Elyaf Hammaddeleri Grubu

Ürün Adı		Kullanım Alanları
AKRİLONİTRİL	ACN	(0) Kumaş yapımında kullanılan elyaf, yapay yün, ABS (akrilonitril bütadien stiren), Karbon elyaf üretiminde kullanılmaktadır.
SAF TEREFTALİK ASİT	PTA	Polyester elyafı, polyster reçine, polyester film, PET şişe, plastikleştirici ürünlerde kullanılmaktadır.
MONOETİLEN GLİKOL	MEG	Polyester iplik, polyester film, antifriz, boya, kimya sanayinde çeşitli alanlarda kullanılmaktadır.
Kaynak: PETKİM Cevabi Yazı		

Tablo 3: Aromatikler Grubu

Ürün Adı		Kullanım Alanları
PARAKSİLEN	PX	Polyester elyafı, polyester reçine, polyester film, PTA ve DMT üretiminde kullanılmaktadır.
ORTOKSİLEN	OX	Boya hammaddesi, plastikleştirici maddeler, sentetik kimyasal maddeler, polyester, PA üretiminde kullanılmaktadır.
BENZEN	BENZEN	Deterjanlar, beyaz eşya parçaları, ilaç sanayilerinde, anilin, stiren üretiminde kullanılmaktadır.
TOLUEN	TOLUEN	Çözücü, patlayıcı madde, ilaç sanayi, kozmetik ürünlerinde kullanılmaktadır.
Kaynak: PETKİM Cevabi Yazı		

Tablo 4: Diğer Ürünler Grubu

Ürün Adı		Kullanım Alanları
FTALİK ANHİDRİD	PA	Boya ham maddesi, plastikleştirici maddeler, sentetik kimyasal maddeler, polyester ürünlerde kullanılmaktadır.
SODYUM HİDROKSİT	KOSTİK	Tekstil, deterjan, alüminyum, petrol rafinelerinde, yapay ipek yapımında, kağıt üretimi, boya kimyasal sektörü, ilaç endüstri, sabun imalatı, gıda sanayi, içme suyu arıtımında kullanılmaktadır.
HAM C4	C4	Kauçuk ve otomobil lastiği Bütadien, MTBE üretimi, MEK ve LPG üretiminde kullanılmaktadır.
C5 KARIŞIMI	C5	Sanayide hammadde ya da akıt olarak kullanılmaktadır.
PİROLİZ BENZİN	PYGAS	Aromatikler Fabrikası hammaddesi ya da endüstride yakıt olarak kullanılmaktadır.
DİETİLEN GLİKOL	DEG	Polyester ve poliüretan imalatı, boya mürekkebi ve tekstil boyamada çözücü olarak, yumuşatıcı, uçak ve demiryollarında kar spreyi olarak, tutkal ve kozmetik sanayinde inceltici olarak kullanılmaktadır.
AROMATİK YAĞ	AROMATİK YAĞ	Karbon sivahı hammaddesi olarak kullanılmaktadır.
MASTERBATCH	MB	Plastik işleme uygulamalarında katkı ve yardımcı malzeme olarak kullanılmaktadır. (Antioksidan, UV, yanmazlık, ısı stabilazörü vb.)
Kaynak: PETKİM Cevabi Yazı		

Tablo 5: Olefinler Grubu

Ürün Adı		Kullanım Alanları
ETİLEN	ETİLEN	Kimyasal ve polimer sentezleri için hammadde olarak kullanılır. PE, Vinil Klor Monomer, Etilen oksit-Etilen alkol üretiminde kullanılmaktadır.

POLİMER SAFLIKTA PROPILEN	PSP	PP üretiminde ve kimyasal ve polimer üretimleri için hammadde olarak kullanılmaktadır.
KİMYASAL SAFLIKTA PROPILEN	KSP	Kimyasal ve polimer üretimleri için hammadde olarak kullanılır, ACN üretiminde, LPG hazırlamada, Propilen oksit elde etmede kullanılmaktadır.
Kaynak: PETKİM Cevabi Yazı		

- (25) Termoplastikler, Alçak Yoğunluklu Polietilen (AYPE), Yüksek Yoğunluklu Polietilen (YYPE), Polipropilen (PP) ve Polivinil Klorür (PVC) ürünlerinden oluşmaktadır. Dolayısıyla önaraştırma safhasında yapılan inceleme sadece bu ürünler ile sınırlı tutulmuştur.
- (26) Termoplastikler, birbirlerine moleküller arası bağlarla bağlanmış ve kararlı birleşik gibi davranan çok sayıda molekülün yan yana dizilmesi ile elde edilen molekül zincirlerinden meydana gelmektedir. Termoplastikler, kimyasal yapıları ve fiziksel özellikleri açısından aynı plastik alt grubunda yer aldıklarından doğal olarak benzerlik göstermektedir. Sınırlı da olsa kullanım amacı (talep) yönünden birbirlerini ikame edebilecekleri anlaşılmaktadır.
- (27) Termoplastik hammadde alımı yapan teşebbüslerden ve PETKİM'den edinilen teknik bilgilerden, alt pazarlarda, söz konusu hammaddelerin bazı sınırlı uygulamalarda birbirlerini ikame edebildikleri tespit edilmiştir. Ancak, burada göz ardı edilmemesi gereken husus, termoplastiklerin uygulama alanlarının çok geniş olması ve uygun sıcaklıklarda bu maddelerin eritilmesi sonucunda ikame edilebilirliklerinin de bulunmasına rağmen anılan durumun daha çok üreticinin elde etmek istediği üründe maliyet avantajı yaratmak ve kaliteyi çok önemsemediği sınırlı uygulamalar için geçerli olduğudur. Örneğin, sert boruların yapımında kullanılan YYPE yerine daha düşük maliyetli termoplastikler (PVC gibi) kullanılabilse de esasen uygulamada ikame ürünler tercih edilmemektedir.
- (28) Arz ikamesi bakımından değerlendirildiğinde termoplastiklerin her birinin üretim teknolojileri (üretimlerinde kullanılan ana girdiler ve üretim prosesleri) farklılıklar göstermektedir. Her bir termoplastik ürünü farklı fabrikalarda üretilmektedir. Ayrıca, her termoplastik için spesifik üretim teknolojilerinden dolayı bunların üretimini için yüksek yatırım maliyetleri ve dolayısıyla teknik giriş engelleri söz konusudur. Özetle, bu dört üründen birine olan talep arttığında, PETKİM'in talebi artan ürünü daha fazla üretmek için diğer hammaddelerin üretildiği fabrikaları kullanma imkânı bulunmamaktadır.
- (29) Termoplastik ürün grupları arasındaki fiyat farklılıkları, fiziksel ve kimyasal farklılıklar bir arada değerlendirildiğinde her bir termoplastik hammaddenin ayrı birer ilgili ürün pazarında ele alınması gerekmektedir. Geçmiş tarihli Kurul kararlarında da benzer bir yaklaşım izlenmiştir.¹
- (30) Öte yandan PETKİM'in her bir termoplastik ürün grubunda farklı kodlarda ürünlerin yer aldığı görülmektedir. Örneğin YYPE'de Petilen YY S00356, Petilen F00556 vb., PVC'de Petvinil S23/59, Petvinil S27/R63, PP'de Petoplen MH180, Petoplen MH220 vb. Ancak söz konusu ürünler, fiyat, teknik özellikler, üretim teknolojisi vb. unsurlar bakımından çok küçük farklılıklar göstermektedir. Söz konusu alt kodlardaki ürünlerin hepsi aynı fabrikada üretilmektedir. PETKİM'in, sadece AYPE ürün grubundaki AYPE

¹ 19.6.2003 tarih ve 03-44/499-219 sayılı, 8.11.2007 tarih ve 07-85/1047-407 sayılı Kurul kararları.

ve AYPE-T ürünlerini farklı fabrikalarda ürettiği görülmektedir. Bu bakımdan AYPE ürün grubunun kendi içindeki ikame ilişkisinin incelenmesi gerekmektedir.

- (31) PETKİM tarafından üretilen AYPE ürününün G03-5, H2-8, F2-12, G03-21T, F2-21T, H2-21T, G08-21T, F5-21T, H7-21T ve I22-19T olmak üzere alt kırılımları bulunmaktadır. PETKİM'in otoklav teknolojisine dayalı AYPE fabrikasında G03-5, H2-8, F2-12 ürünleri üretilirken; nispeten yeni bir teknoloji olan tübüler teknolojisinin kullanıldığı AYPE-T fabrikasında G03-21T, F2-21T, H2-21T, G08-21T, F5-21T, H7-21T ve I22-19T ürünleri üretilmektedir.²

Tablo 6: AYPE Fabrikasında Üretilen Ürünler

Tür Adı	Erime Akış Hızı (g/10dak)	Katkılı ³	Uygulama Alanı
G03-5	0,3	Hayır	Sera örtüsü, shrink film ve diğer uygulamalarda kullanılmaktadır.
F2-12	2,5	Evet	Gıda ambalajı, çok katlı lamine film ve diğer uygulamalarda kullanılmaktadır.
H2-8	2,4	Hayır	Balonlu film, lamine ve diğer uygulamalarda kullanılmaktadır.
Kaynak: PETKİM Cevabi Yazı			

Tablo 7: AYPE-T Fabrikasında Üretilen Ürünler

Tür Adı	Erime Akış Hızı (g/10dak)	Katkılı	Uygulama Alanı
G03-21T	0,3	Hayır	Sera örtüsü, shrink film ve diğer uygulamalarda kullanılmaktadır.
F2-21T	2,5	Evet	Gıda ambalajı, çok katlı lamine film ve diğer uygulamalarda kullanılmaktadır.
H2-21T	2,5	Hayır	Balonlu film, lamine ve diğer uygulamalarda kullanılmaktadır.
G08-21T	0,85	Hayır	Polietilen köpük ve diğer uygulamalarda kullanılmaktadır.
F5-21T	4,7	Evet	Düşük kalınlıkta film ve diğer uygulamalarda kullanılmaktadır.
H7-21T	6,9	Hayır	Kâğıt kaplama ve diğer uygulamalarda kullanılmaktadır.
I22-19T	22	Hayır	Plastik renklendirici (Masterbatch) ve plastik kompaunt ve diğer uygulamalarda kullanılmaktadır.
Kaynak: PETKİM Cevabi Yazı			

- (32) AYPE ürünlerinin alt kırılımlarında, erime akış hızı ile ürünün katkılı veya katkısız olması, müşterilerin kullanım alanını belirlemektedir. G03-5 ve G03-21T ürünleri, ağırlıklı olarak sera örtüsü ve shrink film⁴ üretiminde kullanılmaktadır. F2-12 ve F2-21T ürünleri, ağırlıklı olarak gıda ambalajı ve çok katlı lamine film üretiminde kullanılmaktadır. H2-8 ve H2-21T türlerinin kullanım alanları, balonlu film üretimi ve lamine uygulamalarıdır. Bu ikili ürün grupları arasında, talebe göre değişiklik gösteren küçük fiyat farkları oluşabilmektedir. Yukarıdaki tablolardan, bu ürünlerin kullanım amacı (talep) yönünden birbirlerini ikame edebilecekleri anlaşılmaktadır.

² Otoklav reaktör üretim prosesinde polimerizasyon reaksiyonu, 2200 atm basınca dayanıklı silindirik bir reaktörde gerçekleştirilir. Tübüler reaktörlü AYPE üretimi ile otoklav reaktörlü AYPE üretimlerini birbirinden ayıran başlıca faktör kullanılan reaktör tipidir. Otoklav reaktörünün aksine tübüler proseste kullanılan reaktörler 800– 2500 metre uzunluğunda, 1"-3" çapında boru demeti şeklinde reaktörlerdir.

³ Katkı maddesi olarak anti-blok (son ürünün açılmasını kolaylaştırır) ve kaydırıcı (son ürünün dokunduğu noktalarda hasar görmemesini sağlar) kullanılır.

⁴ Shrink ambalaj film, ürünleri darbelere karşı korumak veya kırılma durumunda etrafa saçılmaması için bir arada dağılmadan düzgün bir şekilde muhafaza edilmesini sağlayan bir üründür.

- (33) Bununla birlikte teşebbüslerden söz konusu ürünlerin alt kırılımlarının kendi arasındaki ikame ilişkisini değerlendirebilmek adına bilgi talebinde bulunulmuş, gelen cevabi yazılarda hammaddelerin aralarındaki küçük teknik farklılardan dolayı uygulamada birbirlerinin yerine tam olarak ikame edilmediği anlaşılmıştır.
- (34) Ancak, AYPE türleri erime sıcaklığı, gerilim dayanımı ve uzama gibi kimyasal özellikleri bakımından bazı farklılıklara sahip olsa da, üretim süreci bakımından benzer işlemlerden geçirildiği ve bazı ortak fiziksel özellikleri nedeniyle diğer termoplastiklerden ayrıldığı dikkate alınarak, söz konusu ürün türleri tek bir ilgili ürün pazarı altında değerlendirilmiştir. Dosya kapsamında elde edilen bilgilerden PETKİM'in küresel ölçekte ve kendi içerisinde yaptığı ticari analizlerde de AYPE ürününü bir bütün olarak değerlendirdiği görülmektedir. Geçmiş Kurul kararlarında da söz konusu alt kırılımlarda bir ayrıma gidilmemiştir. Bu kapsamda yapılacak değerlendirme açısından bir farklılık arz etmeyeceği dikkate alındığında AYPE ürün grubu özelinde bir alt pazar ayırımına gidilmesinin uygun olmayacağı değerlendirilmektedir.
- (35) Öte yandan her ne kadar PETKİM'in üretimini yaptığı AYPE ürünleri arasında yer almasa da, PETKİM tarafından gönderilen cevabi yazıda, Kurulun 13.06.2002 tarih ve 02-38/422-179 sayılı kararına atıf yapılarak Lineer Alçak Yoğunluklu Polietilen (LAYPE) ürününün AYPE'nin ikamesi olduğu ileri sürülmüş ve iki ürünün tek bir pazar olarak kabul edilebileceği belirtilmiştir.
- (36) PETKİM tarafından gönderilen bir diğer cevabi yazıda aşağıdaki bilgi ve değerlendirmeler yer almaktadır:

- LAYPE ürünü önemli sayıda kısa dalları olan, etilen ile uzun zincirli olefinlerin kopolimerizasyonu sonucu elde edilen, büyük ölçüde doğrusal molekül yapısına sahip bir polimerdir (polietilen). LAYPE'nin türleri (alt kırılımları) C4 (buten), C6 (heksen) ve C8 (okten)'dir. Bu türlerin içerisinde en yaygın olarak kullanılan filmlik tür C4'tür. C6 ve C8 daha özellikli alanlarda kullanılmaktadır.

- AYPE dallanma şeklinde bir zincir yapısına sahipken; LAYPE, doğrusal bir zincir yapısına sahiptir. İki ürünün zincir yapıları arasındaki bu fark, LAYPE ve AYPE'nin farklı üretim süreçlerinden kaynaklanmaktadır. Genel olarak, LAYPE, etilen ile bazı alfa-olefinlerin (buten, heksen veya okten) kopolimerizasyonu ile daha düşük sıcaklıklarda ve basınçlarda üretilmektedir. Kopolimerizasyon işlemi, geleneksel AYPE'den daha dar bir moleküler ağırlık dağılımına sahip olan ve lineer yapı ile birlikte önemli ölçüde farklı reolojik⁵ özelliklere sahip bir LAYPE polimerinin üretilmesine olanak sağlamaktadır.

- LAYPE'den üretilen filmler, AYPE'den üretilen filmlere göre daha yüksek çekme mukavemetine, daha yüksek darbe ve delinme direncine sahiptir. LAYPE, daha düşük parlaklığa sahiptir. Bu nedenle AYPE'nin içine belli oranda (genelde %20-%40) LAYPE katılarak daha ince filmlerin üretilmesine imkân verilmektedir. Bu uygulama ile shrink film, ağır hizmet torbaları, branda, sera filmi, mulch film, gıda ambalajı vb. mamullerin üretimlerinde AYPE ve LAYPE ikame olarak kullanılmaktadır.

- (37) PETKİM tarafından atıf yapılan Kurulun 13.06.2002 tarih ve 02-38/422-179 sayılı devralma kararında LAYPE'nin AYPE'nin yerine kullanılan bir ürün olduğu belirtilerek aynı pazar içerisinde tanımlansa da, ayrıntılı bir pazar analizine gidilmemiştir. Kurulun

⁵ Reoloji, cisimlerin yük, şekil değiştirme ve zaman faktörleri altındaki davranışlarını inceleyen özel bir bilim dalıdır.

30.07.2003 tarih ve 03-54/623-283 sayılı kararında, LAYPE'nin AYPE'ye göre düz bir ana zincir boyunca düzenli dallanmalardan oluşan molekül yapısına sahip bulunduğu, LAYPE'nin bazı türlerinin üretim teknolojisi bakımından AYPE üretiminden farklılaştığı ve bu nedenle bazı işlemlerde ayrı bir pazar olarak tanımlanabileceği, ancak özellikle streç ambalaj filmi yapımında kullanılan LAYPE'nin AYPE ürünleri ile ikame edilebilmesi nedeniyle söz konusu ürünün AYPE pazarı içinde değerlendirilmesinin mümkün olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak Kurulun 13.10.2011 tarih ve 11-52/1311-462 sayılı kararında AYPE ve LAYPE farklı pazarlar olarak ele alınmıştır.

- (38) Bu kapsamda AYPE hammaddesinin alımını yapan teşebbüslere iki ürünün talep ikamesi açısından birbirine ikame olup olmadığı sorulmuştur. Teşebbüslerin değerlendirmelerine aşağıda yer verilmiştir:

- *“Üretimimizde LAYPE ve AYPE birbirinin yerine kullanılmamaktadır, ikame değildir. Shrink film ve PE film (branda) ürünlerinde karıştırarak kullanıyoruz.”*

- *“LAYPE ve AYPE ürünleri birbiri yerine kullanılamaz. LAYPE tek başına kullanılamaz, AYPE içine karıştırılarak kullanılır. Buradaki amaç üründe esneklik ve yumuşaklık sağlayarak maliyeti düşürmektir. Üretim içinde katkı oranı %10-%30 arasında değişmektedir.”*

- *“Üretim de kullanılan LAYPE ve AYPE ürünleri erime akış hızı değerleri, üretim alanları ve içerikleri bakımından ikame ürünler değildir.”*

- *“LAYPE hammaddeler, moleküler bağ yapıları (lineer dizilim) ve fiziksel test değerleri sebebiyle karışıma girilen film üretimlerinde, film özelliklerini esneme ve uzama değerlerini artırma, darbe mukavemetini yükseltme gibi farklı özellikler sergilerler. LAYPE hammaddeleri, AYPE hammaddelerine ikame mal olarak kullanılamazlar. LAYPE hammaddeler, strech film üretiminde kullanılır. Genel olarak LAYPE hammaddeleri, AYPE/YYPE film üretimlerindeki karışımlarda kullanılmaktadır.”*

- (39) Yukarıda yer verilen açıklamalardan, söz konusu ürünlerin kullanıcılar açısından, kullanım amaçları, kullanım alanları, fiyat ve kalite gibi birçok unsur bakımından farklılaştığı, her iki ürünün farklı alanlarda daha çok birbirinin tamamlayıcısı olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla LAYPE ve AYPE ürünlerinin talep yönünden ikamesinin sınırlı olduğu değerlendirilmektedir. Arz yönünden bakıldığında ise PETKİM'in iki farklı AYPE fabrikası olmasına rağmen LAYPE ürünü üretmediği görülmektedir. Bu durum arz yönünden de iki ürünün birbirine tam olarak ikame olamayacağına işaret etmektedir.

- (40) Yukarıda yer verilen değerlendirmeler ışığında, ilgili ürün pazarları “Alçak Yoğunluklu Polietilen (AYPE) pazarı”, “Yüksek Yoğunluklu Polietilen (YYPE) pazarı”, “Polipropilen (PP) pazarı” ve “Polivinil Klorür (PVC) pazarı” olarak belirlenmiştir.

I.3.3. İlgili Coğrafi Pazar

- (41) İlgili ürün pazarını oluşturan ürünler, Türkiye genelinde bulunan fabrika ve imalathanelerde alt pazarlardaki üreticiler tarafından kullanılmakta ve bu ürünlerin ülke genelinde yaygın olarak ticareti yapılmaktadır. Ürünün coğrafi olarak kullanım alanı göz önüne alındığında, ilgili coğrafi pazar “Türkiye” olarak belirlenmiştir.

I.4. Değerlendirme

I.4.1. Hâkim Durum Değerlendirmesi

- (42) Dosya konusu şikâyet başvurularının tamamı PETKİM'in termoplastik ürünlerinde özellikle 2020'nin ikinci yarısından itibaren yüksek oranda fiyat artışı yaptığına

ilişkindir. 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinde "Bir veya birden fazla teşebbüsün ülkenin bütününde ya da bir bölümünde bir mal veya hizmet piyasasındaki hâkim durumunu tek başına yahut başkaları ile yapacağı anlaşmalar ya da birlikte davranışlar ile kötüye kullanması hukuka aykırı ve yasaktır" hükmü yer almaktadır. Bu çerçevede, inceleme konusu başvurular, aşırı fiyatlandırma başlığı altında 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında değerlendirilmiştir. 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında yapılacak değerlendirmede öncelikle ilgili teşebbüsün hâkim durumda olup olmadığının incelenmesi gerekmektedir. 4054 sayılı Kanun'un 3. maddesinde hâkim durum, "Belirli bir piyasadaki bir veya birden fazla teşebbüsün, rakipleri ve müşterilerinden bağımsız hareket ederek fiyat, arz, üretim ve dağıtım miktarı gibi ekonomik parametreleri belirleyebilme gücü." şeklinde tanımlanmıştır.

- (43) Tanımdan da anlaşılacağı üzere hâkim durum değerlendirmesi yapılırken, incelenen teşebbüsün rekabetçi baskılardan ne ölçüde bağımsız davranabildiği araştırılmaktadır. Hâkim Durumdaki Teşebbüslerin Dışlayıcı Kötüye Kullanma Niteliğindeki Davranışlarının Değerlendirilmesine İlişkin Kılavuz'da (Kılavuz), incelenen teşebbüsün rekabetçi baskılardan ne ölçüde bağımsız davranabildiğinin tespiti için; incelenen teşebbüsün ve rakiplerinin ilgili pazardaki konumu, pazara giriş ve pazarda büyüme engelleri, alıcıların pazarlık gücü unsurlarının göz önünde bulundurulması gerektiği açıklaması yer almaktadır. Kılavuz'da da yer verildiği gibi, incelenen teşebbüsün ilgili pazardaki konumu hakkında fikir verebilecek ilk veri, ilgili teşebbüs ile pazarda faaliyet gösteren diğer teşebbüslerin pazar paylarıdır.
- (44) PETKİM termoplastik ürünlerinde Türkiye'de tek üretici konumundadır. Bununla birlikte PETKİM yurt içi talebin yaklaşık %(.....)lik bölümünü karşılayabilmekte, geri kalanı ise ithalat yoluyla karşılanmaktadır. Aşağıdaki tablolarda her bir termoplastik ürün grubunda 2018-2021 döneminde Türkiye'de PETKİM'in yurt içi satış verileri (miktar/ton) ve pazar paylarına yer verilmektedir.

Tablo 8: 2018-2021 Yılları PETKİM'in AYPE Pazar Payları

	2018	2019	2020	2021/8 ay
Toplam Türkiye talebi	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
PETKİM üretimden iç satış	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
PETKİM ithalat (yurt içi satış)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Toplam Türkiye ithalatı.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Pazar Payı (%)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: PETKİM Cevabi Yazı

Tablo 9: 2018-2021 Yılları PETKİM'in YYPE Pazar Payları

	2018	2019	2020	2021/8 ay
Toplam Türkiye talebi	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
PETKİM üretimden yurt içi satış	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
PETKİM ithalat (yurt içi satış)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Toplam Türkiye ithalatı.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Pazar Payı (%)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: PETKİM Cevabi Yazı

Tablo 10: 2018-2021 Yılları PETKİM'in PVC Pazar Payları

	2018	2019	2020	2021/8 ay
Toplam Türkiye talebi	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
PETKİM üretimden iç satış	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
PETKİM ithalat (yurt içi satış)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Toplam Türkiye ithalatı.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Pazar Payı (%)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: PETKİM Cevabi Yazı

Tablo 11: 2018-2021 Yılları PETKİM'in PP Pazar Payları

	2018	2019	2020	2021/8 ay
Toplam Türkiye talebi	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
PETKİM üretimden iç satış	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
PETKİM ithalat (yurt içi satış)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Toplam Türkiye ithalatı.	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Pazar Payı (%)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kaynak: PETKİM Cevabi Yazı				

- (45) Yukarıdaki tablolarda görüleceği üzere, PETKİM'in ilgili dönemde AYPE, YYPE, PVC ve PP pazarlarında pazar payları sırasıyla %(.....), %(.....), %(.....) ve %(.....)'dir. Kılavuz kapsamında bir teşebbüsün hâkim durumda bulunduğu dair delil teşkil eden belirli bir pazar payı eşiği yoktur. Bununla birlikte, aksini gösterecek bir durum söz konusu değilse, Kurulun yerleşik uygulamasında %40'ın altında pazar payına sahip olan teşebbüslerin hâkim durumda olması ihtimalinin düşük olduğu kabul edilmekte, bu düzeyin üzerindeki pazar payına sahip olan teşebbüsler için ise daha detaylı bir incelemeye gidilmektedir. Bu bakımdan pazar payları dikkate alındığında PETKİM'in YYPE, PVC ve PP pazarlarında hâkim durumda olmadığı, AYPE pazarı özelinde ise daha detaylı bir analiz yapılması gerektiği anlaşılmıştır.
- (46) PETKİM'in AYPE pazarında 2018 öncesi pazar paylarına bakıldığında da, pazar paylarının %(.....) seviyesinin altına düşmediği, son on yılda %(.....) seviyesinde istikrarlı bir seyir izlediği görülmektedir.

Tablo 12: PETKİM'in AYPE Pazarında 2012-2017 Pazar Payları

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
PETKİM Pazar Payı (%)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kaynak: PETKİM verileri						

- (47) PETKİM'in AYPE pazarında en büyük rakipleri ithalatta ilk on sırada yer alan ülkelerdir. Hammadde avantajına sahip Suudi Arabistan, İran ve Körfez Ülkeleri ilk sıralarda yer almaktadır. Ardından gümrük vergisi uygulanmayan AB, EFTA (İzlanda, Liechtenstein, Norveç, İsviçre) ve STA (Serbest Ticaret Anlaşması) ülkeleri gelmektedir. AYPE pazarında PETKİM ve ithalatta ilk on sırada yer alan ülkelerin pazar paylarına aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 13: PETKİM ve İthalatta İlk On Sırada Yer Alan Ülkelerin Türkiye'de AYPE Pazar Payları 2018-2021 (Ağustos)

Ülke	2018	2019	2020	2021/8
PETKİM	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Suudi Arabistan	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
İran	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Belçika	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Almanya	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
İspanya	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Katar	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Fransa	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Azerbaycan	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
İsrail	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
ABD	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kaynak: PETKİM'den gelen bilgiler, TÜİK verileri				

- (48) Yukarıdaki tabloda görüleceği üzere, ülke bazında bakıldığında dahi PETKİM rakiplerine kıyasla yüksek bir pazar payına sahiptir. PETKİM; 2018, 2019, 2020 ve 2021 yıllarında en yakın rakibi olan Suudi Arabistan'ın sırasıyla yaklaşık (.....) katı, (.....) katı, (.....) katı ve (.....) katı pazar payına sahiptir. Dosya kapsamında rakip

teşebbüslerin merkezlerinin yurt dışında olması ve Türkiye'deki satış ofislerinden veri sağlanamaması nedeniyle, teşebbüslerden elde edilen veriler doğrultusunda, teşebbüs bazında bir pazar payı verisi hesaplanamamıştır. Bununla birlikte T.C. Ticaret Bakanlığı'ndan AYPE ürününe ilişkin teşebbüs bazında ithalat miktarları talep edilmiştir. Bu veriler doğrultusunda, PETKİM tarafından en yakın rakipleri olarak değerlendirilen teşebbüslerin pazar paylarına aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 14: 2018-2021 Döneminde AYPE Pazarında PETKİM'in En Yakın Rakiplerinin Pazar Payları (%)

Teşebbüsler	2018	2019	2020	2021/8
PETKİM	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Dow	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Qapco	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
LyondellBasel	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
SABIC	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Exxon	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Carmel	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Borealis	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Versalis	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Repsol	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı verileri kullanılarak raportörlerce hesaplanmıştır.

- (49) Teşebbüs bazında pazar payları incelendiğinde, PETKİM'in rakiplerinin pazar paylarının oldukça düşük seviyede olduğu görülmektedir. PETKİM en yakın rakibinin 2018, 2019, 2020 ve 2021 yıllarında sırasıyla (.....) katı pazar payına sahiptir. Bu bakımdan PETKİM'in pazarda oldukça güçlü bir konumda olduğu anlaşılmaktadır.
- (50) Kılavuzda hâkim durum analizinde dikkate alınması gereken ikinci kriterin pazara giriş ve büyüme engelleri olduğu açıklaması yer almaktadır. Daha önce de ifade edildiği gibi PETKİM diğer termoplastik ürünlerinde olduğu gibi AYPE ürünlerinde de Türkiye'de tek entegre üretici konumundadır. PETKİM'in 1965 yılında kurulduğu⁶ dikkate alındığında, yaklaşık 56 senedir Türkiye'de PETKİM'e rakip olabilecek düzeyde pazara giren bir üretici olmadığı görülmektedir.
- (51) Bununla birlikte Türkiye'de SABIC, Dow, Exxon, LyondellBasell, Qapco, Borealis, Versalis, Repsol, Carmel Olefins gibi dünyanın önde gelen petrokimya şirketleri, yerleşik firmaları, depoları ve antrepoları vasıtasıyla doğrudan satış yapabilmekte, bu şekilde bir yapılanması olmayan petrokimya üreticileri ise distribütörleri vasıtasıyla hammadde satışı yapabilmektedir. Ayrıca termoplastik hammaddeleri, üreticilerden tedarik ederek yeniden satışını gerçekleştiren çok sayıda tüccar da pazarda faaliyet göstermektedir.⁷ Bu bakımdan yüksek yatırım ve sabit maliyetleri nedeniyle yurt içinde üretici olarak faaliyet göstermek bakımından piyasaya girişlerin önünde engeller olduğu, 50 yılı aşkın bir süredir PETKİM'in piyasada tek üretici olduğu, ancak yukarıda belirtildiği gibi AYPE ürününün yurt içinde satışı bakımından bir giriş engelinden söz edilemeyeceği, güçlü küresel üreticilerin yüksek bir maliyete katlanmaksızın ofisleri, dağıtıcıları vasıtasıyla Türkiye'de ürün satışı yapabildikleri görülmektedir.
- (52) Hâkim durum değerlendirmesinde dikkate alınması gereken diğer bir husus ise alıcı gücüdür. 2020 yılında PETKİM'in en büyük alıcısının PETKİM'in yurt içi satışları içerisindeki payı %(.....), en büyük beş alıcısının payı ise %(.....)'tür. Bu bakımdan

⁶ AYPE 19.04.1985 yılında 165.000 ton kapasite ile işletmeye alınmıştır.

⁷ ChemOrbis'ten gelen cevabi yazıda PETKİM'in küresel rakiplerinden 13'ünün Türkiye'de ofisinin bulunduğu ve ayrıca 45 adet yeniden satıcının pazarda faaliyet gösterdiği belirtilmiştir.

alıcıların PETKİM'in piyasadaki konumunu belirleyecek ölçüde bir alıcı gücüne sahip olduğundan bahsedilememektedir.

- (53) Diğer taraftan PETKİM'in piyasa gücünün analizi bakımından PETKİM'in alıcılarına PETKİM fiyatlarında ani bir artış olması veya PETKİM'den ürün tedarik edememeleri durumunda diğer tedarik kanallarının alternatif olup olmadığı sorulmuştur. Teşebbüsler tarafından verilen cevaplara aşağıda yer verilmiştir:

“Şirket olarak tonajlı mal kullandığımızdan mal bulamama sıkıntımız bulunmamaktadır. Tüm üreticilerden direkt mal alabiliyoruz. Artık üreticiler gümrüklü antrepolarda mal bulundurmaktadır. Teslimatlar daha hızlı olmaktadır.”

“Hammadde ihtiyacımızın % 65 ini günün fiyat, ödeme ve teslim şartlarını göz önüne alarak diğer firmalardan da temin etmekteyiz. Dolayısı ile Petkim dışında satın almasını yaptığımız firmalar, Şirketimiz için hammadde temini yönünden Petkim'e alternatif olabilmektedirler.”

“Yurt içi Polietilen hammadde üretimi ve satışı Petkim tarafından yapılmaktadır. Başka iç piyasa (Türkiye) üreticisi yoktur. Dolayısı ile iç piyasada fiyat belirlenmesinde etkili olabileceği düşünülebilir. Petkim dışında ihtiyaç halinde yaklaşık 29 ayrı firmadan da hammadde alışıımız vardır.”

“Petkim'den ürün tedarik edemememiz durumunda diğer tedarik kaynakları alternatif olabilir. Sadece tedarik süresi açısından sıkıntı yaratır.”

- (54) Görüldüğü üzere PETKİM, AYPE pazarında önemli bir oyuncu olmakla birlikte, alternatif tedarik kanallarından hammadde tedarikinin önünde bir engel yoktur. PETKİM'in en büyük alıcısının ((.....)) toplam hammadde alımları içerisinde PETKİM'in payı, 2020 yılı için %(.....), diğer alımlarının (ithalat ve yurt içi alımları) payı ise %(.....)'dir. 2021 yılı için ise söz konusu oranlar sırasıyla %(.....) ve %(.....) olarak gerçekleşmiştir. PETKİM'in en büyük ikinci alıcısı ((.....)) bakımından ise 2020 yılında söz konusu alımların oranı PETKİM-%(.....), ithalat-%(.....), 2021 yılı için PETKİM-%(.....), ithalat-%(.....) şeklindedir.

- (55) Bununla birlikte nispeten daha az tonajlı alım yapan ve hammadde alımlarını daha kısa süreli aralıklarla ya da plansız olarak gerçekleştiren alıcılar için, döviz kurunun TL karşısında hareketli olduğu, pandemi dönemi başta olmak üzere küresel ölçekte lojistik sıkıntılarının yaşandığı ve antrepolarda hazır ürün bulunmadığı bazı durumlarda, ithalatın PETKİM'e makul bir alternatif olmayabileceği anlaşılmaktadır. Bu durum, yerinde incelemede elde edilen PETKİM iç yazışmasına:

“Bunun dışında doların TL karşısında aşırı hareketli olduğu dönemlerde petrokimya ürünlerinin ithalatı azalma eğilimi gösteriyor ve bu da Petkim'in iç piyasadaki gücünü artırıyor.”

şeklinde yansımıştır.

- (56) Son olarak PETKİM tarafından LAYPE ürününün AYPE ile aynı pazarda yer aldığı, pazara LAYPE ürünlerinin dâhil edilmesi halinde PETKİM pazar payının 2018-2021 döneminde %(.....) seviyesinde olacağı ve dolayısıyla bu pazarda önemli bir pazar gücüne sahip olmayacağı ileri sürülse de, ilgili ürün pazarı kısmında değerlendirildiği üzere söz konusu ürünlerin birbirine ikame olarak değerlendirilmemesi nedeniyle bu durum pazar payı hesaplamasında dikkate alınmamıştır.

- (57) Sonuç olarak PETKİM yaklaşık 10 yıldır %(.....)'nin üzerinde gerçekleşen pazar payıyla AYPE pazarında oldukça güçlü bir konumdadır. Her ne kadar hammadde

satışı için piyasaya girişlerin önünde bir engel olmadığı söylenebilecekse de, rakiplerin son dört yıldaki pazar payları PETKİM'in oldukça altında seyretmiştir. Bununla birlikte şartların uygun olması durumunda (fiyat, kalite, ödeme koşulları vb.) alıcıların, yurt içi ve yurt dışından PETKİM dışındaki alternatif tedarik kaynaklarından da ürün tedarik edebildiği görülmektedir. Yurt içindeki alıcıların PETKİM karşısında bir alıcı gücünden ise bahsedilemeyecektir. Bu değerlendirmeler ışığında PETKİM'in YYPE, PVC ve PP pazarlarında hâkim durumda olmadığı, AYPE pazarında ise önemli bir piyasa gücüne sahip olduğu anlaşılmıştır. Bu bakımdan PETKİM'in AYPE pazarında hâkim durumda olduğu kabul edilerek fiyatlama davranışlarının rekabet hukuku kapsamında aşırı fiyatlama olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği değerlendirilmiştir.

I.4.2.Kötüye Kullanmaya İlişkin Değerlendirme

I.4.2.1. Hâkim Durumu Kötüye Kullanma Hali Olarak Aşırı Fiyat

- (58) Aşırı fiyat, pazar gücünün uygulanması sonucunda sürekli olarak rekabetçi düzeyin önemli ölçüde üzerinde belirlenen fiyat olarak tanımlanmaktadır.⁸ Aşırı fiyatlama sonucunda rekabetçi piyasalarda oluşan tüketici fazlasının bir kısmı pazar gücünü elinde bulunduran firmaya üretici fazlası olarak geçmekte, bir kısmı ise tamamen kaybolmaktadır.
- (59) Aşırı fiyatlama uygulamasının doğrudan tüketici refahını azaltması nedeniyle rekabet hukukunun temel alanlarından birini oluşturduğu kabul edilmekle birlikte aşırı fiyatlamaya müdahale, beraberinde getirdiği birtakım sakıncalar nedeniyle tartışmalara konu olmaktadır. Bu sakıncalar, yüksek fiyatların sağlayacağı pazara yeni girişlerin engellenmesi, yatırım ve yenilik güdüsünün azaltılması ile rekabet otoritelerinin uygulamada karşılaşılabileceği aşırı fiyat/rekabetçi fiyat tespitindeki yapılabilecek hatalar, yaptırım ve tedbir uygulamalarının neden olabileceği zararlar olarak sıralanmaktadır.
- (60) Rekabet hukuku çerçevesinde Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) aşırı fiyatlamaya müdahale edilmediği, Avrupa Birliği'nde (AB) ise ancak sınırlı koşullar altında müdahale edildiği görülmektedir. Kurul da aşırı fiyatlama konusunda AB ile benzer bir yaklaşım benimsemektedir. AB'de aşırı fiyatın tespitine ilişkin yöntem olarak Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın (ABAD) *United Brands*⁹ kararında ortaya koyduğu ve Komisyonun *Port Of Helsingborg*¹⁰ kararı ile netleştirdiği Ekonomik Değer Testi (EDT) kabul edilmiştir. AB ile benzer şekilde aşırı fiyat iddialarının değerlendirilmesinde Kurul kararlarında da EDT kullanılmaktadır. İki aşamalı bir yöntem izlenen EDT'nin ilk adımını oluşturan Fiyat-Maliyet Farkı Testi (FMFT) yönteminde, ürün ya da hizmetin fiili fiyatı ile gerçekleşen maliyet arasındaki farkın makul veya aşırı olup olmadığı incelenmektedir. Bu farkın aşırı olduğunun tespiti halinde ise testin ikinci adımı olan Fiyat Karşılaştırması Analizi'ne (FKA) geçilmektedir.
- (61) FKA'da aşırı fiyatlama iddialarına konu olan ürün ve hizmetler bazında, teşebbüsün kendi içinde ve/veya rakiplerin fiyatları ile karşılaştırılarak aşırı olup olmadığı analiz edilmektedir.¹¹ Söz konusu fiyat karşılaştırması, teşebbüsün farklı coğrafi bölgelerde,

⁸ R. O'DONOGHUE ve A. J. PADILLA (2006), *The Law and Economics of Article 82*, Hart Publishing Oxford and Portland, Oregon, s. 604.

⁹ *United Brands Company and United Brands Continentaal BV v Commission of the European Communities. - Chiquita Bananas. - Case 27/76*

¹⁰ *Case COMP/A.36.568/D3 – Scandlines Sverige AB v Port of Helsingborg*

¹¹ *Case COMP/A.36.568/D3 – Scandlines Sverige AB v Port of Helsingborg*, para. 147-149

farklı müşteri gruplarına veya farklı zaman dilimlerinde uyguladığı fiyatlar baz alınarak yapılabildiği gibi, aynı ilgili ürün pazarında faaliyet gösteren rakiplerin, rekabetçi pazarlarda faaliyet gösteren diğer teşebbüslerin veya başka bir coğrafi pazarda hâkim durumda bulunan bir teşebbüsün fiyatları dikkate alınarak da yapılabilmektedir.

- (62) Kurul kararlarında EDT testi uygulanırken esnek bir yaklaşım benimsenmektedir. Dosya özelinde yapılan değerlendirmelerde fiyat karşılaştırma yöntemi öncelikli olarak uygulanabilmekte ya da maliyetlerin kesin olarak hesaplanmasının mümkün olmadığı durumlarda fiyat-maliyet analizi yapılmadan sadece FKA yoluyla da aşırı fiyat analizi yapılabilmektedir. Bununla birlikte fiyat-maliyet analizi sonucu teşebbüsün zarar ettiğinin tespit edilmesi durumunda dahi, fiyat karşılaştırması testi dikkate alınarak teşebbüsün aşırı fiyat uyguladığına karar verilebilmektedir.¹²

1.4.2.2. PETKİM'in Aşırı Fiyatlama Yaptığı İddiasının Değerlendirmesi

- (63) PETKİM'in AYPE pazarında uyguladığı fiyatların aşırı olup olmadığını değerlendirmek için, öncelikle EDT kapsamında fiyat-maliyet analizi yapılmış, ikinci adımda PETKİM fiyatları ile Türkiye'de oluşan yerel fiyatlar, ithal fiyatlar, küresel (ülke/bölge bazında) fiyatlar ve PETKİM'in yurt içi-ihracat fiyatları karşılaştırılmıştır.

AYPE Pazarında PETKİM Karlılık Analizi

- (64) Fiyat-maliyet analizini yapabilmek için ilk olarak uygun bir maliyet ölçüsünün tanımlanması gerekmektedir. Muhasebe temelli maliyet ölçütleri sömürücü olduğu iddia edilen fiyatlama davranışlarının tespit edilmesinde en sık başvurulan ölçütlerdir. Muhasebe temelli maliyet ölçütlerinden en sık kullanılan maliyet hesaplama yöntemi olarak ise tam dağıtılmış maliyetlerin (TDM) öne çıktığı görülmektedir. TDM ölçütünde ürünün maliyeti, doğrudan ilişkilendirilebilir sabit ve değişken maliyetlerin tamamı ile doğrudan ürünle ilişkilendirilmeyen ortak ve genel maliyetlerin ürüne düşen payının hesaplanması yoluyla bulunmaktadır. Yapılan hesaplamalarda öncelikle doğrudan ilişkilendirilebilir maliyetler ilişkili oldukları ürünlere yüklenirken, ortak maliyetler ve genel maliyetler ise belirli dağıtım yöntemleri aracılığı ile dağıtılmaktadır. TDM ölçütü çerçevesinde ortak ve genel maliyetlerin dağıtılması aşağıda yer verilen yöntemler yoluyla gerçekleştirilmektedir.¹³
- (65) PETKİM'in termoplastik ürünlerinin üretimi için katlandığı toplam değişken maliyetler toplam maliyetlerin %(...)'sını oluşturmaktadır. PETKİM'in toplam değişken maliyetleri, değişken maliyetler ve sabit maliyetlerin doğrudan ürünle ilişkilendirilebilir kısmını oluşturmaktadır.
- (66) Söz konusu maliyet kalemleri içerisinde hammaddeler (etilen), kimyevi malzemeler (sodyum nitrit, isopar-h, kataliz vb.), diğer işletme malzemeleri (gaz azot, enstrüman gazı, fabrika havası vb.), su, buhar, elektrik, ambalaj malzemeleri, amortismanlar, bakım onarım giderleri, yedek parça, sarf malzemeler, proses işçilik, bakım duruşları giderleri, endirekt işçilik ve diğer çeşitli gider kalemleri yer almaktadır. Tablolarda yer verilen ton başına birim maliyetler ilgili aya ait toplam değişken maliyetlerin aynı ayda yurt içinde satılan ürün miktarına (ton) bölünmesiyle hesaplanmıştır.
- (67) Kârlılık hesaplamasında dikkate alınan ton başına birim fiyatlar, PETKİM'in ilgili ayda gerçekleştirdiği vergiler hariç peşin ve vadeli satışların aynı anda satılan ürün miktarına bölünmesiyle hesaplanmıştır. Aşağıdaki tablolarda 2018-2021 döneminde

¹² 27.10.2016 tarih ve 16-35/604-269 sayılı karar (Congresium kararı), 06.04.2001 tarih ve 01-17/150-39 sayılı karar (Belko kararı)

¹³ Kurulun 11.10.2018 tarih ve 18-38/618-299 sayılı Bandırma Limanı kararı.

yurt içi satışlar bakımından aylık bazda PETKİM'in birim fiyatları (TL/ton), birim maliyetleri (TL/ton) ve birim karlılık oranlarına ve grafikte bu verilerin seyrine yer verilmiştir.¹⁴

Tablo 15: 2018-2021(Ağustos) Dönemi PETKİM'in AYPE Ürünü Karlılık Analizi (TL/Ton)

	Top. Satış Tutarı	Top. Maliyetler	Miktar (ton)	Br. Fiyat	Br. Maliyet	Br. Karlılık %
Oca.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Şub.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Mar.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Nis.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
May.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Haz.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Tem.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ağu.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eyl.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eki.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kas.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ara.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Oca.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Şub.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Mar.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Nis.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
May.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Haz.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Tem.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ağu.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eyl.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eki.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kas.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ara.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Oca.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Şub.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Mar.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Nis.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
May.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Haz.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Tem.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ağu.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eyl.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eki.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kas.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ara.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Oca.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Şub.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Mar.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Nis.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
May.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Haz.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Tem.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ağu.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

¹⁴ PETKİM'in AYPE ürünlerde en çok satışını yaptığı ürünler (.....) ve (.....) kodlu ürünlerdir. İlgili pazar kısmında belirtildiği gibi söz konusu ürünler fiyat ve maliyet bakımından göz ardı edilecek farklılıklar göstermektedir. Bu bakımdan karlılık analizi tüm ürünler veya münferit olarak hangi koddaki ürün için yapılırsa yapılsın benzer bir sonuç ortaya çıkacaktır. Bu nedenle ilerleyen bölümde yapılan fiyat karşılaştırmaları ile uyumlu olması bakımından global ölçekte AYPE film olarak nitelendirilen ve temel AYPE ürünü (.....) kodlu ürün verileri baz alınmıştır.

- (68) Yukarıdaki tabloda, 2018 yılı kârlılık ortalamasının %(.....), 2019 yılında %(.....), 2020 yılında %(.....) ve 2021 yılının ilk 8 ayında %(.....) olduğu görülmektedir. Aylar itibarıyla bakıldığında ise kârlılık oranları belirgin değişimler göstermektedir. Ekim 2018'de %(.....) olan kârlılık oranı, Kasım-Aralık 2018 aylarında %(.....)'e düşmüş, Mayıs 2019'da %(.....) seviyesine çıkmış ve Aralık 2019'da %(.....) seviyesine düşmüştür. 2020 yılından itibaren genel olarak yükselen kâr marjlarının Aralık 2020'de %(.....)'e çıktığı görülmektedir. Söz konusu artış 2021 yılında ilk yarısında da devam etmiş, Şubat ayında %(.....) olan kâr marjı Mart ayında %(.....)'ye, Nisan ayında ise %(.....)'e çıkmıştır. Temmuz 2021'de kârlılık oranı %(.....) seviyesine gerilemiştir.

Grafik 1: 2018-2021 AYPE Ürünü Birim Fiyat-Maliyet ve Kârlılık Oranlarının Seyri

(.....TİCARİ SIR.....)

Kaynak: PETKİM verileri

- (69) Tablolardan ve grafiklerden görüleceği üzere, 2020-2021 döneminde, kâr marjları genel olarak artış eğiliminde olsa da, bazı aylarda belirgin şekilde yükselmiş, bazı aylarda ise düşmüştür. Bununla birlikte genel olarak 2021 yılı başta olmak üzere son iki yılda PETKİM'in AYPE ürünlerinin kârlılığının arttığı, Mart-Nisan 2021 döneminde gerçekleşen kârlılık artışının ise dikkat çekici olduğu görülmektedir.
- (70) Kârlılık değerlerinin makul olup olmadığına ilişkin kabul görmüş bir kural olmaması nedeniyle, bu değerlerin fiyat karşılaştırma analizi ile birlikte değerlendirilmesi daha isabetli görülmektedir. Bu bakımdan devam eden bölümde AYPE pazarında: PETKİM'in aylık bazda ihracat fiyatları ile yurt içi fiyatları, PETKİM yurt içi fiyatları ile Türkiye'de oluşan yerel fiyatlar, genel ve bölge özelinde Türkiye ithalat fiyatları, PETKİM fiyatları ile küresel ölçekte farklı ülke ve bölgelerin ithal fiyatları, PETKİM'in AYPE ve PP pazarlarında yurt içi fiyatları karşılaştırılmıştır.

PETKİM'in AYPE Ürünü Yurt İçi-Ihracat Fiyat Karşılaştırması

- (71) Aşırı fiyatlandırma iddiaları kapsamında dikkate alınması gereken hususlardan biri, yurt içi fiyatlar ile ihracat fiyatları kıyaslandığında, PETKİM'in yurt içindeki fiyatlarını ihracat fiyatlarına nazaran önemli ölçüde artırıp artırmadığına ilişkindir. PETKİM'in AYPE ürününde yıllık satışları içerisinde yurt içi ve ihracat satışlarının payı 2018 yılı için sırasıyla %(.....)-%(.....), 2019 yılı için %(.....)-%(.....), 2020 yılı için %(.....)-%(.....), 2021 ilk yarısı için %(.....)-%(.....)'tir. Dolayısıyla söz konusu pazarda PETKİM'in ağırlıklı olarak yurt içine satış yaptığı görülmektedir. Aşağıdaki tabloda AYPE pazarında PETKİM'in yurt içi ve yurt dışı satış tutarları, miktar ve ton başına birim fiyatlarına yer verilmiştir. Tablodaki yurt içi satış verileri vergiler hariç peşin satış verilerini, ihracat bedeli ise navlun hariç olmak üzere yalnızca ürün bedelini ifade etmektedir.

Tablo 16: 2018-2021 (Ağustos) AYPE Pazarında PETKİM Yurt İçi-Ihracat Fiyatı Karşılaştırması

	Yurt İçi		İhracat		Yurt İçi	İhracat	Yİ-Ihracat Farkı
	Satış Tutarı (USD)	Miktar (Ton)	Satış Tutarı (USD)	Miktar (Ton)	Br. Fiyat	Br. Fiyat	
Oca.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Şub.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Mar.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Nis.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
May.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Haz.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Tem.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ağu.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eyl.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eki.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kas.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ara.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Oca.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Şub.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Mar.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Nis.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
May.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Haz.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Tem.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ağu.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eyl.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eki.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kas.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ara.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Oca.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Şub.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Mar.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Nis.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
May.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Haz.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Tem.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ağu.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eyl.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eki.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kas.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ara.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Oca.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Şub.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Mar.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Nis.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
May.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Haz.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Tem.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ağu.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: Petkim verileri

- (72) Tablodan aylık bazda küçük farklılıklar görülmekle birlikte 2018 ve 2019 yılında yurt içi fiyatların ihracat fiyatlarından ton başına ortalama sırasıyla (.....) ve (.....) Dolar fazla olduğu görülmektedir. 2020 yılında yurt içi fiyatlar ihracat fiyatlarının ton başına ortalama (.....) Dolar, 2021 yılı Ağustos ayı itibarıyla ise (.....) Dolar altındadır. 2021 yılında Mart ayı hariç olmak üzere genel olarak yurt içi fiyatların ihracat fiyatlarının altında seyrettiği görülmektedir. 2020 ikinci yarısına bakıldığında da Ekim, Kasım ayları dışında benzer şekilde ihracat fiyatları yurt içi fiyatların üzerinde seyretmiştir. Fiyat seyirlerine aşağıdaki grafikte yer verilmiştir.

Grafik 2: 2018-2021 (Ağustos) Döneminde AYPE Pazarında PETKİM'in Yurt içi-İhracat Fiyat Karşılaştırması

(.....TİCARİ SİR.....)

Kaynak: PETKİM Verileri

- (73) Yukarıdaki grafikte görüleceği üzere, yurt içi-ihracat fiyatları genel olarak benzer bir seyir izlemiştir. Özellikle kârlılık oranlarının ve fiyat artışının nispeten daha yüksek olduğu 2020-2021 döneminde, aylık bazda istisnalar olmakla birlikte, genel olarak yurt içi fiyatların ihracat fiyatlarının altında olduğu gözlemlenmektedir.

AYPE Pazarında PETKİM, Yerel Fiyatlar ve İthal Fiyatların Karşılaştırılması

- (74) Fiyat karşılaştırmasının yapılabileceği diğer bir yöntem PETKİM fiyatlarıyla yurt içinde oluşan yerel fiyatların ve Türkiye'ye farklı ülkelerden ithal edilen AYPE fiyatlarının karşılaştırılmasıdır. Aşağıdaki tablodaki PETKİM'e ilişkin veriler, ilgili döneme ait ton başına gerçekleşen KDV hariç peşin fiyatlardır. Yerel fiyatlar, ithal malların gümrükten teslim alındıktan sonra yurt içinde oluşan, başka bir deyişle ürünlerin millileştikten sonra piyasadaki satış fiyatını gösteren ve PETKİM fiyatlarının da dâhil olduğu KDV hariç ortalama satış fiyatıdır. İthal fiyatlar ise mal bedeli, sigorta ve navlun bedelini içeren (*cost, insurance&freight/CIF*) vergi dâhil fiyatlardır.¹⁵

Tablo 17: AYPE Pazarında PETKİM, Türkiye Yerel Fiyatlar ve İthal Fiyatların Karşılaştırılması (USD/Ton)

	PETKİM	Türkiye Yerel	İthalat CIF	PETKİM-Yerel	PETKİM-İthal CIF
Oca.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Şub.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Mar.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Nis.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
May.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Haz.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Tem.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ağu.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eyl.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eki.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kas.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ara.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Oca.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Şub.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Mar.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Nis.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
May.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Haz.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Tem.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ağu.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eyl.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eki.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kas.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ara.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Oca.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Şub.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

¹⁵ Yerel ve ithal fiyatlar teklif fiyatlarını içermektedir. Söz konusu fiyat verileri, global hammadde piyasalarına ilişkin fiyatların, haberlerin ve analizlerin yer aldığı bir platform olan ChemOrbis'ten alınmıştır.

Mar.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Nis.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
May.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Haz.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Tem.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ağu.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eyl.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eki.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kas.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ara.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Oca.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Şub.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Mar.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Nis.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
May.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Haz.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Tem.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ağu.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kaynak: PETKİM ve ChemOrbis verileri					

- (75) Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi, PETKİM fiyatları genel olarak yurt içinde oluşan fiyatlara göre daha düşük, ithal fiyatlardan ise daha yüksektir. PETKİM ve ithal fiyatlar arasında fark 2018 yılı için (.....) USD, 2019 yılı için (.....) USD, 2020 yılı için (.....) USD, 2021 yılı için (.....) USD aralığındadır.
- (76) PETKİM fiyatları 2018-2019 döneminde nispeten büyük değişiklikler göstermemiş, 2020 yılından itibaren ise artış eğilimi göstermiştir. Özellikle 2020 Kasım ayından itibaren fiyatlar belirgin bir şekilde artmış, Mart 2021'de ise en üst noktaya ulaşmıştır. Nitekim Kasım 2020 - Mart 2021 döneminde ton bazında %(.....) artış göstermiştir. Bu oran yerel fiyatlar ve ithal fiyatlar için sırasıyla %(.....) ve %(.....)'dir. Bu bakımdan PETKİM'in fiyatlarının ve kârlılığının belirgin bir biçimde artış gösterdiği bu dönemde yerel fiyatların ve ithal fiyatların da arttığı ve ilgili dönemde fiyatların benzer bir seyir izlediği görülmektedir. Aşağıdaki grafikte bu durum görülmektedir.

Grafik 3: 2018-2021 (Ağustos) Döneminde AYPE Pazarında PETKİM Fiyatları, Yerel Fiyatlar ve İthal Fiyatların Seyri (USD/Ton)

(.....TİCARİ SIR.....)

Kaynak: PETKİM ve ChemOrbis verileri

- (77) Benzer şekilde en çok ithalatın yapıldığı ülke olan Suudi Arabistan'ın da içinde bulunduğu Orta Doğu ülkelerinden (Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan, Lübnan, Ürdün) yapılan Türkiye ithalat fiyatlarının¹⁶ PETKİM fiyatlarıyla seyrinin de paralel bir görünüm arz ettiği görülmektedir. Aylık bazda değişkenlik göstermekle birlikte 2018 yılında PETKİM fiyatları Orta Doğu fiyatlarının %(.....), 2019 yılında %(.....), 2020 yılında %(.....), 2021 (Ağustos) yılında %(.....) oranında üzerindedir. Daha belirgin fiyat artışlarının yaşandığı Kasım-Aralık 2020 ve Mart-Nisan 2021 dönemlerinde söz konusu oranların sırasıyla %(.....) ve %(.....) seviyesinde gerçekleştiği görülmektedir. Kasım 2020- Nisan 2021 döneminde PETKİM'in fiyatları %(.....) oranında artarken

¹⁶ Vergiler hariç İthal CIF fiyatlardır. ChemOrbis ortalama teklif fiyatları dikkate alınmıştır.

Orta Doğu ithal fiyatlarındaki artış %(...) olmuştur. Aşağıdaki tablo ve grafikte fiyat verileri ve fiyatların seyrine yer verilmiştir.

Tablo 18: 2018-2021 (Ağustos) Döneminde AYPE Pazarında PETKİM Fiyatları ile Orta Doğu Ülkelerinden Yapılan İthalat Fiyatları Karşılaştırması (USD/Ton)

	PETKİM	Orta Doğu	Fiyat Farkı (USD)	Fiyat farkı (%)
Oca.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Şub.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Mar.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Nis.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
May.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Haz.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Tem.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ağu.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eyl.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eki.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kas.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ara.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Oca.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Şub.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Mar.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Nis.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
May.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Haz.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Tem.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ağu.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eyl.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eki.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kas.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ara.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Oca.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Şub.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Mar.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Nis.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
May.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Haz.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Tem.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ağu.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eyl.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eki.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kas.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ara.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Oca.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Şub.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Mar.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Nis.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
May.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Haz.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Tem.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ağu.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: PETKİM ve ChemOrbis verileri

Grafik 4: 2018-2021 (Ağustos) Döneminde AYPE Pazarında PETKİM Fiyatları ile Orta Doğu Ülkelerinden Yapılan İthalat Fiyatlarının Seyri (USD/Ton)

(.....TİCARİ SIR.....)

Kaynak: PETKİM ve ChemOrbis verileri

2018-2021 (Ağustos) Döneminde AYPE Pazarında PETKİM ve Global Fiyatların Karşılaştırılması

- (78) Fiyat karşılaştırma analizinde dikkate alınması gereken hususlardan biri de global ölçekte fiyatların nasıl seyrettiğidir. Bu bakımdan aşağıdaki tablo ve grafikte PETKİM fiyatları¹⁷ ile farklı ülke ve bölge fiyatlarına yer verilmiştir. Global fiyatlar, söz konusu ülke ve bölgelerin kendi ithalat fiyatlarından oluşmaktadır.¹⁸

Tablo 19: 2018-2021 (Ağustos) Döneminde AYPE Pazarında PETKİM ve Global Fiyatların Karşılaştırılması (USD/Ton)

	PETKİM	Çin	Mısır	Kuzeybatı Avrupa	Güneydoğu Asya
Oca.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Şub.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Mar.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Nis.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
May.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Haz.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Tem.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ağu.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eyl.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eki.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kas.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ara.18	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Oca.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Şub.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Mar.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Nis.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
May.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Haz.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Tem.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ağu.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eyl.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eki.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kas.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ara.19	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Oca.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Şub.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Mar.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Nis.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

¹⁷ Yurt içi KDV hariç peşin satış fiyatlarıdır.

¹⁸ Örneğin Çin ve Güneydoğu Asya fiyatları, Çin'in kendi ülkesine yaptığı mal bedeli, sigorta ve navlun dâhil (CIF) ithalat fiyatlarını içermektedir. Mısır fiyatları vergiler dâhildir. Kuzeybatı Avrupa fiyatları alıcıya teslim KDV hariç fiyatlardır. Kuzey Avrupa ülkeleri Avusturya, Hollanda, Belçika, Almanya, Fransa ve İsviçre'den oluşmaktadır. Güney Asya grubunda ise Endonezya, Singapur, Vietnam, Malezya, Filipinler, Tayland ve Hindistan yer almaktadır.

May.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Haz.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Tem.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ağu.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eyl.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eki.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kas.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ara.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Oca.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Şub.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Mar.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Nis.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
May.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Haz.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Tem.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ağu.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: PETKİM ve ChemOrbis verileri

Grafik 5: 2018-2021 (Ağustos) Döneminde AYPE Pazarında PETKİM ve Global Fiyatların Karşılaştırılması (USD/Ton)

(.....TİCARİ SİR.....)

Kaynak: PETKİM ve ChemOrbis verileri

- (79) Yukarıdaki tablo ve grafik incelendiğinde, özellikle 2021 yılı başından itibaren PETKİM fiyatlarıyla diğer ülkelerin/bölgelerin ithalat fiyatları arasında fiyat ve fiyat artış oranları bakımından farklılıklar olduğu görülmektedir. PETKİM fiyatları genel olarak Çin, Mısır ve Güneydoğu Asya fiyatlarının üzerinde seyrederken, Kuzeybatı Avrupa fiyatlarının altında seyretmektedir. Özellikle 2021 döneminden itibaren Kuzeybatı Avrupa fiyatları PETKİM ve diğer ülke/bölge fiyatlarına göre belirgin bir artış göstermiştir. Kasım 2020-Nisan 2021 döneminde fiyatların yaklaşık olarak Çin için %26, Güneydoğu Asya için %36, Mısır için %70, PETKİM için % (.....) ve Kuzey Avrupa için ise %112 arttığı görülmektedir. Bununla birlikte ülkeler/bölgeler ve PETKİM fiyatları arasında bazı aylarda farklılıklar görülmekle birlikte incelenen dönemde ve özellikle fiyat artışlarının yaşandığı 2020 yılı ikinci yarısından itibaren fiyat seyirlerinin aşağı ve yukarı yönlü paralellik gösterdiği görülmektedir.

2020-2021 (Ağustos) PETKİM AYPE-PP Yurt İçi Fiyatlarının Karşılaştırılması

- (80) Daha önce de ifade edildiği gibi PETKİM, PP pazarında 2018-2021 döneminde % (.....) pazar payıyla herhangi bir pazar gücüne sahip değildir. Bir teşebbüsün fiyatları rekabetçi fiyatlardan önemli ölçüde yukarıda belirleyebilmesi için belirli bir pazar gücünü elinde bulundurması gerekmektedir. Söz konusu pazarların farklı pazarlar olmasına rağmen fiyat karşılaştırmasında dikkate alınmasının nedeni, PETKİM'in pazar gücüne sahip olduğu ve pazar gücünün olmadığı ürünleri

karşılaştırarak fiyat artışlarının söz konusu pazar gücünden kaynaklanıp kaynaklanmadığını analiz etmektedir. Aşağıdaki tablo ve grafiklerde özellikle şikâyetlere konu olan dönemde PETKİM'in AYPE ve PP ürünleri için ton başı ortalama yurt içi aylık peşin satış fiyatlarına ve fiyat seyirlerine yer verilmiştir.

Tablo 20: 2020- 2021 (Ağustos) PETKİM AYPE ve PP Ürünü Fiyat Karşılaştırması

USD, Ton	PP	AYPE	PP Artış (%)	AYPE Artış (%)
Oca.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Şub.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Mar.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Nis.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Tablo-20'nin devamı				
USD, Ton	PP	AYPE	PP Artış (%)	AYPE Artış (%)
Haz.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Tem.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ağu.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eyl.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eki.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kas.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ara.20	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Oca.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Şub.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Mar.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Nis.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
May.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Haz.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Tem.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ağu.21	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kaynak: PETKİM Verileri				

- (81) Yukarıdaki tablo incelendiğinde, fiyat artışlarının yaşandığı Kasım 2020-Mart 2021 döneminde PETKİM'in PP ürününde % (.....) AYPE ürününde ise % (.....) oranında fiyat artışı gerçekleştirdiği görülmektedir. Ocak-Mart 2021 dönemine bakıldığında ise PP için yaklaşık % (.....), AYPE için yaklaşık % (.....) fiyat artışı olmuştur. Dolayısıyla ilgili dönemde PETKİM'in pazar gücünün olmadığı PP ürününde, AYPE ürününe yakın bir fiyat artışına gittiği değerlendirilmektedir. Fiyat seyirlerini gösteren grafiğe aşağıda yer verilmiştir.

Grafik 6: 2020-2021 (Ağustos) PETKİM AYPE-PP Yurt İçi Fiyatlarının Seyri

(.....TİCARİ SIR.....)

I.5. Genel Değerlendirme

- (82) Dosya konusu şikâyetler PVC ve polietilen ürünleri başta olmak üzere genel olarak PETKİM'in termoplastik ürünlerinde özellikle 2020 yılının ikinci yarısından itibaren yüksek oranda fiyat artışı gerçekleştirdiğine ilişkindir. Bilindiği üzere aşırı fiyatlama iddialarının 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında bir ihlal oluşturabilmesi için teşebbüsün hâkim durumda olması gerekmektedir. Bu bakımdan hâkim durum

analizinde yer verildiği üzere 2018-2021 döneminde YYPE, PVC ve PP pazarlarında PETKİM'in pazar paylarının sırasıyla %(.....), %(.....) ve %(.....) olduğu tespit edilmiştir. PETKİM'in söz konusu pazarlarda hâkim durumda olmadığı değerlendirilerek ayrıntılı bir fiyat analizi yapılmamıştır.

- (83) PETKİM'in hâkim durumda kabul edildiği AYPE pazarında ise kârlılık ve fiyat karşılaştırma analizleri yapılmıştır. Söz konusu analizlerde, istisnalar olmakla birlikte, şikâyetlerle paralel şekilde 2020 yılı ikinci yarısından itibaren, PETKİM fiyatlarının ve karlılık oranlarının arttığı, Mart-Nisan 2021 döneminde ise en üst noktaya ulaştığı anlaşılmıştır. Bununla birlikte, fiyat karşılaştırma analizlerinde PETKİM fiyatlarında artış ve azalışların Türkiye yerel fiyatları, ithal fiyatlar ve farklı ülke fiyatlarıyla benzer bir seyir izlediği görülmüştür. Diğer taraftan, incelenen dönemde PETKİM'in yurt içi fiyatları ile ihracat fiyatlarının birbirinden önemli ölçüde farklılaşmadığı, özellikle 2020 ikinci yarısından itibaren genel olarak yurt içi fiyatların daha düşük olduğu tespit edilmiştir. İncelenen dönemde PETKİM'in yaklaşık %(.....) pazar payına sahip olduğu PP ürününde de AYPE'ye yakın fiyat artışı gerçekleştirdiği dikkate alındığında, AYPE pazarındaki fiyat artışının pazar gücüne dayalı olarak fiyatların rekabetçi seviyenin önemli ölçüde üzerinde belirlendiği şeklinde yorumlanamayacağı değerlendirilmiştir.
- (84) Termoplastik ürünler, ticarete konu olan altın, gümüş, petrol, doğal gaz, kahve vb. emtia ürünlerinden olup, dünya genelinde çok sayıda oyuncunun olduğu ve ticareti uluslararası düzeyde yoğun şekilde yapılan ürünlerdir. Bu bakımdan termoplastik ürünlerin fiyatı küresel ölçekte arz ve talebe göre belirlenmektedir. Arz ve talebe göre oluşan teklif fiyatlar uluslararası (ICIS, PLATTS) ve ulusal yayınlarda (ChemOrbis) açıklanmaktadır. Piyasadaki ticari işlemler bu yayınlardaki referans fiyatlar dikkate alınarak gerçekleştirilmektedir. Bu bakımdan küresel fiyatların arttığı dönemde yurt içinde de fiyatlar artmaktadır. Yerinde incelemede elde edilen belgelerde de PETKİM'in yurt dışı ve Türkiye ithal fiyatlarını yakından takip ettiği ve fiyatlama politikasında bu unsurların dikkate alındığı görülmüştür. Dosya kapsamında elde edilen bilgilerden PETKİM'in yurt içi fiyatlarını söz konusu referans fiyatları dikkate alarak Dolar bazında belirlediği ve ticari işlemin gerçekleştiği tarihteki kur üzerinden satış yaptığı anlaşılmaktadır. Diğer taraftan PETKİM'in Dolar bazlı satış yapması ve hammadde maliyetleri dışındaki maliyetlerinin büyük çoğunluğunun Türk Lirası bazlı olması, kur artışının PETKİM'in kârlılığı üzerinde pozitif bir etki yaratmasına neden olmaktadır. Bu durum yerinde incelemede elde edilen şirket içindeki yazışmada:

“Hammaddelerimizin büyük çoğunluğunun fiyatı Dolar bazlı. Buna karşılık hemen hemen tüm ürün satış fiyatlarımız da Dolar endeksli belirleniyor. Dolayısıyla operasyonlarımız açısından Doların değer kazanmasının bizi olumsuz etkilediğini söyleyemeyiz. Hatta hammadde haricindeki maliyetlerimizin büyük bölümünün TL bazlı olduğunu düşünürsek, operasyonel açıdan tam tersi bir sonuç verdiğini ekleyebilirim...”

şeklinde ifade edilmiştir.

- (85) Bu bakımdan fiyat karşılaştırma analizlerinde de yer verildiği gibi küresel ölçekte özellikle 2020 yılı ikinci yarısından itibaren artan AYPE fiyatları aynı dönemde PETKİM'in kârlılık oranlarının artmasına neden olmuştur.
- (86) Ayrıca dosya kapsamında PETKİM'e özellikle 2020 yılı ikinci yarısından itibaren gerçekleşen fiyat artışlarının gerekçesi sorulmuştur. Cevabi yazıda özetle;
- Pandemi süreciyle birlikte küresel ölçekte ekonomilerin kapanması, tedarik zincirinde kopmalar ve lojistik maliyetlerin artması, iş gücü yetersizliği, planlı/plansız fabrika duruşları,
 - 2020 Şubat ve Ağustos aylarında Amerika'da gerçekleşen kasırgaların (Kış Fırtınası Uri, Ida Kasırgası) üretimi ve ithalat-ihracatı olumsuz yönde etkilemesi,
 - Petrol fiyatlarının düşmesiyle (2020 Nisan-10 USD/varil) rafinerilerin kapanması veya kapasite düşürmesi ile temel petrokimya girdileri olan etan, LPG ve nafta üretiminin azalması, devam eden süreçte enerji maliyetlerinin artması,
 - Pandemi sürecinde stoksuz yakalanan plastik üretici firmaların yasakların hafiflemesi ve fiyat artış beklentisiyle talebini artırması,
 - Pandemi süresince yaşanan küresel arz sıkışıklığına eşlik eden, yiyecek-içecek ambalajı başta olmak üzere tüm ambalaj taleplerinde meydana gelen yoğun artışlar

fiyat artışlarının gerekçesi olarak ifade edilmiştir.

- (87) Söz konusu ifadeler fiyat artışlarının gerekçesi olarak pandemi süreci başta olmak üzere küresel ölçekte gerçekleşen arz ve talep şoklarına işaret etmektedir. Bu süreçten PETKİM'in nasıl etkilendiği ise yerinde incelemede elde edilen şirket iç yazışmasında aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

"Petkim yönetimi olarak salgının başlangıcı ile birlikte zaman kaybedilmeden bir Kriz Yönetim Ekibi oluşturulmuş, iş sürekliliğini sağlamak amacıyla gerekli tedbirler uygulamaya konulmuştur. Buna göre uzaktan ve vardiyalı çalışma sistemleri ile sahada ve ofiste çalışan personel sayısı azaltılmış, periyodik sağlık kontrolleri ve ofis dezenfeksiyonu artırılarak salgının personel üzerindeki etkisi sınırlandırılmıştır. Diğer yandan senaryo analizleri ile salgının olası etkileri tespit edilmiş ve ticaret tarafında da gerekli tedbirler alınmıştır. Sonuç olarak özellikle STAR'ın aralıksız nafta tedarikinin de katkısı ile Petkim üretiminde herhangi bir kesintiye gitmemiş ve tam kapasite ile üretime devam etmiştir. Bu nedenle COVID'in Petkim üzerinde önemli bir etkisi olmamış ve 2021 karlılığı rekor seviyelere çıkmıştır."

- (88) PETKİM'in kapasite kullanım oranları ve karlılık oranları da yukarıda yer verilen belgedeki ifadeleri teyit etmektedir. PETKİM AYPE kapasite kullanım oranı 2018 yılında yaklaşık %(.....) iken, 2019 yılında %(.....), 2020 yılında ise %(.....) olarak gerçekleşmiştir. Kapasite kullanım oranlarının artması dikkate alındığında, fiyatların yükselişinin gerekçesi olarak PETKİM tarafından arzın kısıtlanması gibi bir olasılıktan söz edilemeyecektir. Yurt içi talebin yaklaşık yarısının ithalat yoluyla karşılandığı dikkate alındığında böyle bir olasılık anlamlı görünmemektedir. AYPE ürünleri için yıllık brüt kâr marjı ise 2018 yılı için %(.....) iken, 2019 yılında %(.....), 2020 yılında %(.....) ve 2021 ilk yarısında %(.....) olarak gerçekleşmiştir. Termoplastik ürün

gruplarına genel olarak bakıldığında kârlılık oranları 2018-2021 (Haziran) döneminde sırasıyla %(.....), %(.....), %(.....) ve %(.....) şeklindedir. Dolayısıyla pazar gücü olan AYPE ürünü ile pazar gücü olmayan diğer termoplastik ürünlerinin karlılıkları karşılaştırıldığında da benzer oranlarda ve seyirde olduğu görülmektedir.

- (89) Dikkate alınması gereken bir diğer husus piyasadaki arbitraj olanağıdır. PETKİM'in küresel fiyatlardan bağımsız bir şekilde yurt içinde daha düşük fiyat belirlemesi şeklindeki olası bir senaryoda yurt içinde veya dışında yer alan yeniden satıcıların veya üreticilerin ürünleri Türkiye'den satın alarak başka pazarlarda satmasının önünde bir engel bulunmamaktadır. Yine aynı senaryoda ihracat fiyatlarının çok daha cazip hale gelmesi, yurt içindeki alıcılar için ürün tedarikinde sıkıntılar ortaya çıkarabilecektir.
- (90) Sonuç olarak AYPE pazarında her ne kadar PETKİM fiyatları ve kârlılık oranları 2020 yılı ortasından itibaren yükselmeye başlayarak Nisan 2021'de en yüksek noktaya ulaşmış olsa da, yapılan fiyat karşılaştırmalarında PETKİM fiyatları ile yurt içi yerel fiyatların, Türkiye ithalat fiyatları ve farklı ülke/bölgelerin ithalat fiyatlarının benzer bir seyir izlediği görülmüştür. Dosya çerçevesinde yapılan değerlendirmelerde, PETKİM'in incelenen dönemde AYPE fiyatlarında aşırı fiyat uyguladığı yönünde bir sonuca ulaşılmamıştır.

J. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca şikâyetin reddi ile soruşturma açılmamasına, gerekçeli kararın tebliğinden itibaren 60 gün içinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açık olmak üzere OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.